

CZY PRAWO RZYMSKIE PRZESTAŁO ISTNIEĆ?

PREZENTACJA KSIĄŻKI PROFESORA WITOLDA WOŁODKIEWICZA

W dniu 19 lutego 2003 r. na Uniwersytecie Warszawskim, w pałacu Tyszkiewiczów-Potockich odbyła się prezentacja książki prof. Witolda Wołodkiewicza pt. *Czy prawo rzymskie przestało istnieć?* Spotkanie, które zaszczyliło swą obecnością wielu znakomitych gości, zorganizował Ośrodek Badań nad Tradycją Antyczną Uniwersytetu Warszawskiego (OBTA) wraz z krakowskim „Kantorem Wydawniczym Zakamycze” oraz redakcją Pisma Adwokatury Polskiej «Palestra». Prezentacja książki, połączona była z dyskusją panelową na temat: *Czy we współczesnej Europie prawo rzymskie przestało istnieć?* Dyskusję prowadził dyrektor OBTA prof. Jerzy Axer przy udziale prodziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego prof. Marii Zabłockiej oraz dr Agnieszki Kacprzak (UW) i dr Jerzego Krzynówka (UW).

W toku dyskusji prof. W. Wołodkiewicz wyjaśnił genezę prezentowanej książki. Zapoczątkowały ją felietony, które od 1991 r. Autor publikował w «Palestrze» pod tytułem *Czy prawo rzymskie przestało istnieć?* Dotyczyły one pierwotnie w większości technicznej strony prawa rzymskiego. Z czasem stawały się one swoistym, pisany z punktu widzenia rzymskich rozwiązań prawnych, komentarzem do dynamicznie przebiegających w Polsce zmian ustrojowych, nowych zjawisk społecznych oraz licznych wydarzeń z dziedziny życia prawnego i politycznego. Dopełnienie rozszerzonych i uaktualnionych obecnie szkiców z «Palestry», które w liczbie dwudziestu sześciu znalazły się w nowym wydawnictwie, stanowi osiemnaście artykułów pióra W. Wołodkiewicza, opublikowanych pierwotnie w różnych czasopismach i wydawnictwach zbiorowych. Prace te nawiązują do problematyki poruszanej w felietonach i stanowią niejednokrotnie kontynuację podejmowanych w nich wątków.

W dyskusji, w której udział wzięli prof. Ewa Łętowska, prof. Andrzej Całus, prof. Piotr Winczorek, prof. Andrzej Murzynow-

ski, mec. Stanisław Mikke, mgr Stefan Karolak, podjęto także wiele kwestii szczegółowych, które leżały w polu szczególnych zainteresowań badawczych W. Wołodkiewicza. Wśród nich znalazły się takie jak: znaczenie prawa rzymskiego w epoce Oświecenia, stosunek prawa rzymskiego do prawa naturalnego, zagadnienie recepcji prawa rzymskiego, rola paremii rzymskich w praktyce prawniczej od średniowiecza aż po współczesność, poglądy na prawo rzymskie, nauczanie prawa rzymskiego czy wreszcie znaczenie prawa rzymskiego dla obecnej, a także przyszłej kultury i praktyki prawnej.

Znakomitym dopełnieniem refleksji związanych z ostatnią z wymienionych kwestii był wykład prof. W. Wołodkiewicza pt. *Rola prawa rzymskiego w świecie współczesnym* wygłoszony 25 lutego 2003 r. w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego w ramach Spotkań Europejskich zorganizowanych przez Wydział Prawa i Administracji UW oraz „Polskie Wydawnictwa Profesjonalne”. Rozważania Prelegenta zmierzały do udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy prawo rzymskie może spełniać jakąś rolę w stale postępującym procesie unifikacji prawa europejskiego. Z pytaniem tym wiąże się kwestia czy przyszłe prawo europejskie stanowić ma *ius europeum novum*, czy *ius europeum renovatum*.

W opinii prof. W. Wołodkiewicza przyszły model prawa europejskiego musi oprzeć się albo na śródziemnomorskiej tradycji prawa wyrastającej z prawa rzymskiego, albo na systemie *common law* z rysującą się przewagą wzorców amerykańskich, albo też na bardzo technicznych i zbiurokratyzowanych koncepcjach Unii Europejskiej. Zdaniem Prelegenta zdecydowanie większe walory mają dwa pierwsze modele prawa, bowiem oba są mocno zakorzenione w historii. Cechy tej brakuje natomiast koncepcjom konstruowanym przez Unię Europejską. Dlatego też nie jest kwestią pierwszorzędą czy bardziej przystosowany do wymogów współczesności okaże się system romański, czy *common law*, ale czy w procesie budowy nowego prawa europejskiego czerpać się będzie z historii. W. Wołodkiewicz – wzorem Paula Koschakera – przeznacza prawo rzymskiemu z jego uniwersalny-

mi elementami rolę wspólnego języka prawników ukształtowanych i funkcjonujących w różnych systemach prawnych, rolę wspólnej płaszczyzny porozumienia jurystów różnych krajów i systemów prawnych.

Sławomir Godek*

* Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego.